

Kohout, J.: *Planning the Social Development of Workers' Collectives in an Enterprise. Present Theory and Practice in Czechoslovakia*. (Plánování sociálního rozvoje kolektivů pracujících podniku — současná teorie a praxe v ČSSR). Sociologický časopis, 9, 1973, č. 6.

Kohout, J.: *Social Planning in the Socialist Enterprise and Tasks of the Enterprise Sociologist*. (Plánování sociálního rozvoje kolektivů socialistického podniku a úkoly podnikového sociologa). Sociologický časopis, 9, 1973, č. 2.

Kohout, J.: *Aplikace sociální analýzy v řízení socialistických podnikových kolektivů*. Sociologický časopis, 11, 1975, č. 1.

Kolář, J.: *Plánování sociálního rozvoje podniku*. Sociologický časopis, 11, 1975, č. 1.

Kolář, J., Kohout, J.: *Contribution to the Methodology of Social Planning in the Enterprise*. (K metodologii sociálního plánování podniku). Sociologický časopis, 7, 1971, č. 4.

Komanický, P.: *Plánovanie sociálneho rozvoja kolektivu podniku — objektivná potreba*. (Planning of the Social Development of the Collective Enterprise as an Objective Need). Sociológia, 5, 1973, č. 6, s. 520—526.

Kutta, F.: *Vytváření systému socialistického sociálního plánování*. (Development of the System of the Socialist Social Planning). Sociológia, 5, 1973, č. 6, s. 503—519.

Kutta, F.: *Sociologické aspekty perspektivního plánování a řízení*. (The Sociological Aspects of Longterm Planning and Management). Společenské problémy industrializace, Bratislava 1971.

Kutta, F.: *Problemy socialnoj i ekonomičeskoj prognostiki*. (The Problems of Social and Economic Prognostication). In: *Obščie principy upravlenija socialističeskoj ekonomiki i osobennosti ich primenenija v otdelnych stranach*. Moskva, Institut ekonomiki mirovoj socialističeskoj sistemy AN SSSR 1972.

Kutta, F.: *Systém plánovitěho řízení sociálních procesů*. (Teze referátu pro mezinárodní symposium v Liblicích ve dnech 29.—31. 3. 1976). ÚFS ČSAV, únor 1976.

Kutta, F.: *K některým problémům výzkumu v oblasti sociálního plánování*. Filozofický časopis, 23, 1975, č. 6.

Kutta, F.: *Vztahy mezi vědeckotechnickým a sociálním rozvojem a problémy sociálního plánování*. Filozofický časopis, 22, 1974, č. 5.

Kutta, F.: *Naučno-techničeskaja revolucija i upravlenije*. (The Scientific and Technological Revolution and Management). In: *Problemy teorii i praktiki sovremennogo socializma*. Praha, izd. Mir i socializm 1973.

Kyselý, M.: *Prípravy na plánovanie sociálneho rozvoja kolektivu organizácií v ČSSR*. (Preparation of the Collective Organizations in the ČSSR). Sociológia, 5, 1973, č. 6, s. 526—531.

Kyselý, M.: *Prípravy na plánovanie sociálneho rozvoja kolektivu organizácií v ČSSR*. (Preparation of the Collective Organizations in the ČSSR). Sociológia, 5, 1973, č. 6, s. 526—531.

Kyselý, M.: *Prípravy na plánovanie sociálneho rozvoja kolektivu organizácií v ČSSR*. (Preparation of the Collective Organizations in the ČSSR). Sociológia, 5, 1973, č. 6, s. 526—531.

Lišková, L.: *Plánování a prognostování faktorů sociálního klimatu*. (Planning and Forecasting of Social Climate Factors). Sociologický časopis, 10, 1974, č. 2, s. 172—177.

Macháček, L.: *Socialistický zřev mládeže a jeho účast na rozpracování plánu socialistického rozvoje výrobního kolektivu*. (Socialist Federation of Youth and its Part in Planning of the Social Development of an Enterprise). Sociológia, 5, 1973, č. 6, s. 550—555.

Michálik, J.: *K otázkám sociálního plánování*. Synthesa, 7, 1974, č. 6.

Pisca, L.: *K některým vztahům národohospodářského a sociálního plánování*. (To Some Relations of the Political Economy and the Social Planning). Sociológia, 5, 1973, č. 6, s. 536—541.

Problémy efektivnosti sociálních programů. (Problems of Effectiveness of Social Programs). Sociologický časopis, 9, 1973, č. 6, s. 614—623.

Růžicka, J. — Tomšík, M.: *Sociální plánování činnosti podnikového psychologa a sociologa*. Psychologie v ekonomické praxi, 12, 1974, č. 4.

Žáček, I.: *Plánovanie sociálneho rozvoja kolektivu podniku a odborová organizácia*. (Planning of the Social Development of the Collective of an Enterprise and the Trade-Union Organization). Sociológia, 5, 1973, č. 6, s. 546—550.

Vít Klíma

Názory Pražanů na životní podmínky v Praze

V roce 1971 uskutečnil bývalý Ústav pro výzkum veřejného mínění rozsáhlý výzkum postojů k bydlení a životnímu prostředí v Praze. Výzkum reprezentativně podchytil názory Pražanů a umožnil korelovat jejich názory na zlepšení života ve městě a jejich náměty v tomto směru s řadou objektivních charakteristik dotazovaného i jeho místa bydliště.¹

Zadavatele sice přednostně zajímaly problémy spojené s bydlením a s přístupem různých skupin obyvatelstva k technologickým inovacím ve stavebnictví, výzkum však byl koncipován tak, že umožnil postihnout i širší problematiku životních podmínek Pražanů. Dotazník obsahoval mimo jiné otázky zjišťující názory na možnosti vzdělávání v Praze, na možnosti získat zde vhodné zaměstnání s přiměřeným příjmem, spokojenost s kulturním a společenským životem v Praze. Znáčná část otázek byla věnována problematice bydlení, životního prostředí, zajištění služeb apod. Řada otázek byla formulována tak, že umožnila odlišit situaci v Praze vůbec od situace v místě bydliště.

Hodnocení životních podmínek

Dotázaný hodnotil jednotlivé položky pomo-

¹ Výzkum byl proveden v roce 1971 Ústavem pro výzkum veřejného mínění při ČSAV na výběrovém souboru 1080 dotázaných, vybraných ze základního souboru všech obyvatel Prahy starších 18 let. Kvótními znaky byly: pohlaví, věk, ekonomická

aktivita/neaktivita a městský obvod bydliště. Dobrá reprezentativnost souboru byla zajištěna také z hlediska městských obvodů. Sběr dat prováděli školení tazatelé ÚVVM ve dnech 8.—18. prosince 1971.

Tabulka 1: Hodnocení jednotlivých podmínek života v Praze

Položky hodnocení	Podíl odpovědí (v %)		Průměr*	Směrodatná odchylka
	„velmi vyhovující“	„velmi nevyhovující“		
Možnosti vzdělávání	78,8	0,4	1,25	0,54
Krása, malebnost, historické tradice	79,4	0,4	1,26	0,57
Kulturní možnosti (kina, divadla apod.)	70,6	0,4	1,37	0,66
Společenské možnosti (zábavy, kontakty)	43,6	0,3	1,72	0,76
Možnosti dobrého zaměstnání	37,6	0,8	1,89	0,86
Možnosti dobrého výděлку	27,2	0,4	2,13	0,88
Snadný nákup a obstarávání služeb	20,7	2,7	2,35	1,01
Rekreační možnosti ve městě a v blízkém okolí	6,6	10,6	3,17	1,09
Možnosti dobrého bydlení	8,4	16,6	3,28	1,17
Zdravé životní prostředí (čistota ulic, vzduchu, dostatek zeleně)	2,8	28,2	3,82	1,02

* Průměr byl konstruován z těchto hodnot odpovědí: 1 — velmi vyhovující, 2 — celkem vyhovující, 3 — těžko říci, tak napůl, 4 — spíše nevyhovující, 5 — velmi nevyhovující.

ci pětistupňové škály.² Jak ukazuje tabulka 1, nejprázdnivější jsou hodnoceny možnosti kulturního života v Praze i v místě bydliště. Soustředění kulturních institucí do centra města a zároveň nedokončená vybavenost sídlišť i okrajových čtvrtí se projevuje zdrženlivějším hodnocením možností kulturního života v místě bydliště. Nižší je rovněž hodnocení možností „společenského života“ (tj. příležitosti ke společenským zábavám, přátelským setkáním mimo domov apod.). Velmi vysoko — a vzhledem ke koncentraci vzdělávacích institucí v Praze tomu snad ani nemůže být jinak — jsou hodnoceny i možnosti růstu kvalifikace a vzdělání.

Velmi zajímavě hodnotí Pražané možnosti získání dobrého výděлку a přiměřeného zaměstnání. Přestože v uplynulém období nebyla Praha zvláště preferována a řada jiných měst poskytovala větší možnosti uplatnění kvalifikace i dosažení výděлку (a to při menších životních nákladech a snazším získání bytu), Pražané hodnotí tyto možnosti vcelku velmi pozitivně — i když poněkud skeptičtěji, než je tomu v oblasti kulturního života a vzdělávání. Lze tedy říci, že ve veřejném mínění jsou registrovány především pozitivní stránky zaměstnání v Praze, v prvé řadě nabídka nejrůznějších pracovních míst.

Nejméně příznivě je posuzována kvalita životního prostředí v Praze, možnosti rekreace, zdravého bydlení a snadného využívání služeb. Nejlépe je z tohoto okruhu hodnocena možnost snadného nákupu a obstarávání slu-

žeb, která se jako jediná z nich pohybuje v pásmu převládajícího pozitivního hodnocení. Naproti tomu možnosti rekreace, bydlení a zejména životní prostředí jsou převážně hodnoceny jako nevyhovující.

V oblasti názorů na kvalitu životního prostředí, bydlení, možnosti rekreace a služby vystupuje do popředí diferencovanost hodnocení objektivní situace ze strany různých sociálních a demografických skupin obyvatel i ze strany obyvatel v různých částech Prahy. Jestliže hodnocení možností kulturního a společenského života i příležitosti v oblasti práce a vzdělání se vyznačují vysokým stupněm konsensu a variabilita hodnocení je velmi nízká (hodnota směrodatné odchylky se pohybuje hluboko pod rozlišovací schopností použité stupnice), v oblasti postojů k životnímu prostředí se variabilita projevuje dosti výrazně a odpovídá charakteristikám bydliště. S těmito charakteristikami koreluje především hodnocení rekreačních možností, kvality bydlení a životního prostředí, volněji pak s nimi souvisí hodnocení obchodní sítě a služeb i možnost výděлку. Nejméně je s bydlištěm spjata hodnocení možností kulturního a společenského života i možnosti volby vhodného zaměstnání.

Obyvatelé nových sídlišť³ se svými názory nejvíce přibližují průměru. Poněkud větší nespokojenost projevují při hodnocení možností zaměstnání, služeb, společenského života a rekreace. Naproti tomu úroveň bydlení

² Doslovné znění otázek v dotazníku: „Lidé hodnotí město, ve kterém žijí, z nejrůznějších hledisek — zda v něm najdou dobrou práci, zda je v něm dost obchodů a kulturních zařízení apod. Vyjmenuji Vám teď řadu takových hledisek a Vy mi u každého z nich řekněte, zda považujete Prahu z tohoto hlediska za vyhovující nebo nevyhovující.“

Dotázaným byl předložen lístek s jednotlivými alternativami hodnotící škály.

³ Pro potřeby výzkumu byl konstruován znak prevažujícího typu zástavby, který ve dvanácti typech spojoval katastrální území s podobnou strukturou a) stáří zástavby, b) typu zástavby — kolektivní nebo individuální, c) vybavenosti koupelnami, d) s přihlídnutím ke kvalitě životního prostředí. Podkladovým materiálem byly údaje ze *Sčítání lidu, domů a bytů 1970*.

i kvalitita životního prostředí jsou posuzována poněkud lépe než v celkovém průměru.

Obyvatelé starších čtvrtí s převahou rodinných domků jsou celkově nejspokojenější, i když míra distance od celkového průměru je v různých oblastech odlišná. Nejblíže průměru je jejich postoj k možnostem vzdělávání, výdělku, úrovni služeb. Lépe hodnotí kulturní a společenské možnosti, zaměstnání a především bydlení, životní prostředí a možnosti rekreace.

Kontrastní, značně skeptickou skupinu tvoří osoby bydlící v historickém centru města. S celkovým průměrným názorem se shodují pouze v postoji ke společenským a rekreačním možnostem, jejich hodnocení služeb je překvapivě negativní. Ve všech ostatních aspektech projevují značnou nespokojenost, jež je nejpatrnější v hodnocení úrovně bydlení a kvality životního prostředí (v obou případech dosahuje průměrné hodnoty 4,2).

Hodnocení obytného mikroprostředí se nepochybně prolíná do názoru na životní prostředí ve městě a míra kritičnosti k životnímu prostředí lokality se promítá i do celkového postoje k městu. Obyvatelé čtvrtí s převahou individuální zástavby, kteří jsou spokojeni s životním prostředím, mají také tendenci k celkově pozitivnějšímu postoji k ostatním kvalitám města, ačkoli například jejich možnosti kontaktů s kulturními institucemi jsou často značně ztíženy prostorovou odlehlostí i obtížným dopravním spojením. Naproti tomu obyvatelé historického jádra promítají svou nespokojenost s vlastnostmi fyzického prostředí i do oblastí, v nichž jsou jejich objektivní možnosti nesrovnatelně příznivější. Tato tendence se však zřejmě prosazuje jen v extrémních polohách problémů a současně jen jako určitý vliv, který nenarušuje základní strukturu hodnocení jednotlivých aspektů životních podmínek v Praze.

Závislost hodnocení životního prostředí na zkušenostech z místa bydliště (a pravděpodobně též z místa pracoviště, o němž však výzkum neposkytuje žádné informace) je tak intenzivní, že výrazně překrývá závislost hodnocení na sociálních a demografických charakteristikách obyvatel. Například starší občané jsou v průměru daleko spokojenější se stavem životního prostředí i s možnostmi zaměstnání, výdělku, vzdělávání než mladší generace, která je celkově kritičtější ve vztahu k možnostem získání kvalitního bydlení, výdělku i zaměstnání. Přesto však v průměru nejstarší obyvatelstvo centra města i vnitřních částí Prahy vyjadřuje nejspontánněji svou nespokojenost s životními podmínkami, a naopak relativně mladší — a tudíž podle předpokladu také nutně kritičtější — obyvatelstvo sídlišť a okrajových částí města je vcelku daleko spokojenější, a to téměř ve všech sledovaných okruzích problému.

Z ostatních souvislostí stojí za zmínku především korelace se vzděláním. Ačkoliv lze

předpokládat, že pro vzdělanější osoby, (zejména s vysokoškolským vzděláním) je kontakt s pražským prostředím profesionálně velmi výhodný, v hodnocení pracovních i platových možností se nijak neliší od osob s nižším vzděláním. Jsou však naproti tomu výrazněji kritické v hodnocení služeb, rekreačních možností a bydlení, zatímco životní prostředí je všemi vzdělanostními skupinami hodnoceno značně nepříznivě (výrazněji se neodlišuje žádná ze vzdělanostních skupin).

Faktorová analýza postojů

Analýza souvislostí mezi hodnocením životních podmínek a charakteristikami respondentů a jejich bydliště naznačila, že uvnitř struktury postojů se projevují dvě zřetelné tendence. První z nich je spjata s posuzováním města jako celistvého funkčního organismu, který ovlivňuje každého obyvatele nezávisle na místě bydliště či pracoviště, druhá pak spíše reflektuje specifické lokální podmínky, jež vystupují do popředí zejména v oblasti životního prostředí, bydlení a rekreace. Tento předpoklad byl ověřován faktorovou analýzou, která věnovala zvláštní pozornost hypotéze, podle níž jsou obě tyto tendence navzájem korelovány a vytvářejí tak konzistentní výsledný postoj k městu.⁴

Výsledky faktorové analýzy jsou uvedeny v tabulce 2. První faktor vyčerpává 22 % variance, korelace všech položek s faktorem jsou značně vysoké a bez výjimky kladné. Lze jej chápat jako faktor obecného hodnocení města z hlediska poskytovaných životních a pracovních podmínek. Do popředí se dostává hodnocení kulturních možností a úrovně obchodů a služeb, dále možnost vzdělávání. Negativní reakce na životní prostředí je natolik obecná, že vlastně ani příliš nerozhoduje o celkovém postoji k Praze, právě tak jako demonstračně kladné hodnocení estetických vlastností Prahy. Druhý faktor je poněkud rozpornější. Celkové množství vyčerpané variance je 10,3 %, přičemž faktor je bipolární, rozděluje jednotlivé složky hodnocení města do dvou kontrastních oblastí. Na jedné straně faktor kladně koreluje s komplexem proměnných vztahujících se bezprostředně k bydlišti dotázaného. Zde má jednoznačné prvenství postoj k životnímu prostředí, na nějž se volněji váže hodnocení rekreačních možností a bydlení. Zbývající kladná korelace s možnostmi výdělku je velmi slabá a interpretačně nezajímavá. Negativní korelace s faktorem je nejsilnější v hodnocení kulturních možností a možnostmi vzdělávání, k nimž se velmi slabě pojí zbývající složky. V tomto faktoru se prosazují diferencované akcenty obyvatel na různé složky životních podmínek. Struktura korelací naznačuje, že existují zhruba dvě skupiny obyvatel: jedna akcentuje při určité konstantní míře kritičnosti k městu (ať už z objektivní nutnosti či z povahy vlastních hodno-

⁴ Základní informace o použité metodě faktorové analýzy jsou obsaženy v publikaci J. Rummel, *Applied Factor Analysis*, New York 1970.

Tabulka 2: Faktorová analýza postojů k životním podmínkám*

Položky hodnocení	Primární nerotované řešení		Rotované řešení				h ²
			Faktorová struktura (referenční vektory)		Faktorový vzor (primární faktory)		
	1	2	1	2	1	2	
Zaměstnání	0,478	— 0,132	0,468	0,077	0,491	0,215	0,246
Výdělek	0,421	0,049	0,299	0,226	0,365	0,314	0,180
Vzdělání	0,539	— 0,318	0,643	— 0,075	0,621	0,115	0,391
Bydlení	0,438	0,296	0,142	0,469	0,280	0,511	0,280
Služby	0,556	— 0,045	0,469	0,193	0,526	0,332	0,311
Kultura	0,570	— 0,388	0,716	— 0,129	0,678	0,083	0,475
Rekreace	0,467	0,485	0,035	0,662	0,230	0,672	0,453
Společenské možnosti	0,487	— 0,178	0,506	0,037	0,517	0,186	0,269
Životní prostředí	0,339	0,606	— 0,150	0,725	0,064	0,680	0,481
Krása	0,328	— 0,193	0,391	— 0,045	0,378	0,071	0,145

$$\lambda = 2,199 \quad \lambda = 1,031$$

* N = 1080; Faktorizace byla provedena pomocí kanonické faktorové analýzy, k rotaci faktorů bylo použito neortogonální rotace podle kritéria OBLIMIN (delta = 0). Korelační koeficient = Spearmanův koeficient pořadové korelace.

vých orientací) spíše hodnoty zdravého životního prostředí, vybavenosti místa bydliště apod., druhá pak se soustřeďuje více na možnosti vzdělání, kulturního života či profesionálního uplatnění v rámci celého města.

Rotované řešení tuto informaci dále zpřesňuje. První faktor lze identifikovat jako výraz hodnocení celoměstských funkcí s důrazem na posuzování Prahy jako velkoměsta s výsadním postavením v oblasti vzdělání a (poněkud méně výrazně) i v oblasti volby zaměstnání. Ostatní složky mají velmi slabou korelaci s faktorem, jež je v případě životního prostředí dokonce záporná. Druhý faktor reflektuje komplex životních podmínek spjatých s ekologií města a odráží postoj k Praze z hlediska aktuální úrovně bydlení, možnosti rekreace a především kvality životního prostředí. V porovnání s nerotovaným řešením jsou lépe interpretovatelná hodnocení obchodů a služeb, které jsou jednoznačně posuzovány z hlediska celopražského a nikoliv z hlediska bezprostřední vybavenosti místa bydliště. Druhý faktor je vyjádřením názoru na konkrétní oblast města, jejíž klady a nedostatky obyvatelé dobře znají a v níž prožívají převážnou část svého každodenního života. Toto mikroprostředí nemusí být nutně chápáno pouze jako okolí bydliště. Značný význam má zřejmě i místo pracoviště a vzájemný prostorový a funkční vztah mezi místem bydliště a pracovištěm, popřípadě mezi místem bydliště a centrem města.

Výsledky faktorové analýzy ukazují, že původní předpoklad se celkem potvrdil. Zajima-

vým výsledkem je však „změření“ stupně závislosti mezi hodnocením města jako celku a hodnocením dílčích aspektů konkrétního městského prostředí v místě bydliště. Korelace +0,295 naznačuje jen velmi slabou vazbu (necelých 9 % společné variance mezi oběma faktory), snadno ostatně vysvětlitelnou nejen meritorními vlivy, ale i metodickými chybami danými například nestejným počátkem stupnice (tj. přísnoti) u jednotlivých respondentů. Možnost „přenosu hodnocení“ z jedné oblasti do druhé a s tím spojené možnosti subjektivní kompenzace jsou zřejmě značně omezené, jak na to ostatně poukazují i výsledky publikované v předcházející části.

Názory na výstavbu a rozvoj města

Dotázání vyjadřovali rovněž svůj názor na nutnost investic do jednotlivých oblastí rozvoje města. U každé z položek určovali pořadí naléhavosti pomocí pětibodové škály.⁵ V tabulce 3 jsou jednotlivé typy investic seřazeny podle pořadí průměrně.

Ve skupině výraznějších investičních preferencí se objevují všechny oblasti rozvoje města, související se saturací základních existenčních potřeb Pražanů. Největší důraz kladou Pražané na výstavbu bytů, avšak i investice do údržby stávajícího bytového fondu jsou považovány za značně naléhavé. Městská hromadná doprava je druhou oblastí, do níž převážná část Pražanů doporučuje okamžité investovat. Další dvě formy pražské dopravy (individuální automobilismus a příměstská

⁵ Doslovné znění otázky v dotazníku: „Představte si nyní, že byste měl plánovat rozdělení té části rozpočtu, která je určena na výstavbu a rozvoj města. Na lístku před sebou máte řadu věcí.

U každé mi číslem řeknete, zda byste na výstavbu a rozvoj dal peníze okamžitě (1), v druhé řadě (2), až na třetím místě (3), na předposledním místě (4) či až na úplně posledním místě (5).“

Tabulka 3: Preference jednotlivých typů investic do rozvoje města

Typy investic	Podíl odpovědí (v %)		Průměr*	Směrodatná odchylka
	„okamžitě“	„na posledním místě“		
Výstavba bytů	86,4	0,6	1,19	0,56
Městská hromadná doprava	62,3	1,6	1,58	0,90
Školy, školky, jesle, hřiště	46,2	1,2	1,81	0,92
Zdravotní střediska, nemocnice	49,5	1,7	1,83	0,99
Údržba domů	41,5	4,8	1,94	1,01
Parky, sady, městská zeleň	27,0	4,0	2,20	1,05
Obchody a služby	20,9	3,0	2,33	1,01
Obnova historických památek	25,8	7,6	2,45	1,20
Rekreační střediska, koupaliště, výletní centra	14,9	6,3	2,66	1,10
Zlepšení individuálního automobilismu (garáže, parkoviště, průjezdnost ulic)	18,8	15,2	2,80	1,32
Sportovní střediska, hřiště, stadiony	13,2	9,6	2,82	1,16
Příměstská hromadná doprava	14,4	12,0	2,94	1,22
Divadla, kina, kulturní domy, výstavní sály	2,9	20,1	3,52	1,04
Hotely a střediska cestovního ruchu	4,2	32,4	3,78	1,14
Restaurace a kavárny	1,6	51,4	4,20	0,99

* Průměr byl opět konstruován z pětibodové škály.

hromadná doprava) se objevují ve skupině méně naléhavých investic. Hodnota směrodatné odchylky ovšem upozorňuje na to, že v některých skupinách obyvatelstva se dostávají tyto problémy výrazněji do popředí zájmu. Z ostatních složek základní městské vybavenosti se zájem Pražanů soustřeďuje především na investice do zdravotnických zařízení a zařízení pro děti a mládež, teprve za ně se řadí investice do obchodní sítě a služeb.

Sféra životního prostředí je mezi uvedenými položkami explicitně zastoupena především investicemi do městské zeleně, jež vstupuje do skupiny silně preferovaných investic. Zájem Pražanů na zlepšení životního prostředí se však projevuje především důrazem na investice do hromadné městské dopravy a vybavenosti rekreačními objekty.

Jako méně naléhavé jsou považovány investice do zařízení určených pro trávení volného času, především rekreačních objektů a sportovišť, dále do kulturních a společenských zařízení. Střediska cestovního ruchu stojí zřejmě na okraji zájmu Pražanů.

Sledování statistických vazeb mezi doporučenými investicemi a základními charakteristikami dotázaných opět potvrzuje výraznou závislost na místě bydliště. Zajímavý posun se ovšem projevuje u diferenciace podle sociálně demografických charakteristik. Celkově je možno říci, že preference investic do jednotlivých složek městské vybavenosti mají v porovnání s postojem k životním podmínkám ve městě výraznější vztah k věku dotá-

zaných. Mladí lidé (v porovnání s ostatními věkovými skupinami) pocítují vyšší míru naléhavosti investic do rozvoje Prahy. Staří občané soustřeďují svůj zájem především na investice do zdravotnických zařízení a do údržby starých domů a bytů, v nichž také častěji bydlí. Faktor věku rovněž prolíná do typu ekonomické aktivity — například do investičních preferencí studentů a především důchodců, u nichž je struktura názorů velmi podobná struktuře názorů nejvyšší věkové kategorie. Zvláštní skupinu z hlediska investičních doporučení tvoří ženy v domácnosti, jež častěji preferují jednotlivé oblasti základní městské vybavenosti a spíše pomíjejí zařízení pro trávení volného času. Dělníci a zaměstnanci se celkem shodují v názoru na preferenci jednotlivých investic a rovněž faktor vzdělání ustupuje do pozadí. Projevuje se pouze u investic do kulturních zařízení a individuálního automobilismu, jež důrazněji doporučují dotázaní s vysokoškolským vzděláním.

Závěrem

Názory Pražanů na životní podmínky ve městě, na optimální zaměření výstavby a rozvoje města jsou pouze jednostranným pohledem. Jsou vyjádřením individuálních, laických systémů preferencí a je nutno je konfrontovat s objektivními potřebami rozvoje hlavního města. Postoje Pražanů v základních rysech

dobře odrážejí některé stránky současné reality města. Jejich znalost je nezbytná pro politicko-výchovnou činnost. Jednou z oblastí ideového působení na strukturu postojů Pražanů je jejich cílevědomé ovlivňování v tom smyslu, aby akceptovali společensky podmíněné preference řešení rozvoje města a aby byli rovněž ochotni přijímat eventuální negativní průvodní jevy perspektivního zlepšování prostředí Prahy. Znalost postojů Pražanů představuje především informaci sloužící promyšlené aktivizaci obyvatel k spoluúčasti na řešení problémů Prahy, a to především v těch oblastech, kde mohou přispět ke zlepšení životních podmínek hlavního města.

Eliška Rendlová

Informace o bulletinu Zdravotní výchova

Ústav zdravotní výchovy v Praze 2, Sokolská 54, PSČ 121-39 vydává 2–4krát ročně periodikum ZDRAVOTNÍ VÝCHOVA a má možnost bezplatně distribuovat část nákladu pracovníkům, kteří se zajímají o problematiku teorie a výzkumu v oblasti zdravotní výchovy obyvatelstva. Zájemci o toto periodikum se mohou přihlásit v Ústavu zdravotní výchovy v Praze.

Z obsahu č. 6/1976 a 1/1977 časopisu

SOCIOLOGIČESKÍ PROBLEMI,

vydávaného Sociologickým ústavem Bulharské akademie věd v Sofii

Obsah č. 6/1976

Úvodní slovo redakce: Vybrané spisy soudruha *Todora Živkova* – významný přínos k rozvoji společenských věd; *Goranov, K.*: Umělecká kultura v rychle se měnícím světě; *Saparev, O.*: Účas na kultuře; *Petev, T.*: Neurčitost a komplementárnost v empirickém sociologickém výzkumu (Problémy systematického výzkumu masových komunikací); *Bonev, Ch.*: Čtenářská a sociální aktivita ve

řejnosti; *Rajkov, Z.*: Faktory zvýšení ideového vlivu tisku na čtenáře; *Statelovová, R.*: Některé sociálně psychologické aspekty analýzy „konzumace“ estrády; *Bratanov, P.*: Některé aspekty vzájemného vztahu technické a umělecké tvorby; *Želev, Z.*: Prostředky masové komunikace a proces urbanizace; *Vasiljev, G.*: Vzdělávací systém – hlavní cesta nastolování podmínek námezdní práce a proletarizace „střední třídy“ (liberální inteligence a drobná buržoazie); *Čangliová, I. I. (SSSR)*: Metodologické aspekty teorie řízení sociálního pokroku; *Kohout, J. – Kolář, J. (ČSSR)*: Úloha sociologie při zvyšování produktivity práce; *Burlackij, F. M. (SSSR)*: Ideologie a vláda v Číně; *Jurukovová, M.*: Socialistický způsob života a ideologický boj; *Genov, N.*: Tři ideové zdroje sociologické koncepce T. Parsonse.

Obsah č. 1/1977

Michajlov, S.: Sociologie, propaganda a ideologický boj; *Ivanov, V. N. (SSSR)*: Metodologické aspekty vzájemného spojení propagandy a sociologie; *Momov, V.*: Aplikovaný výzkum a efektivnost ideologického boje; *Semov, M.*: Sociální funkce propagandy soudobé společnosti; *Čakalov, B.*: Některé otázky výzkumu nálad a veřejného mínění; *Petev, T.*: Sociologická propaganda a veřejné mínění; *Lik, J. (MLR)*: Obsah a tvorba politického vědomí; *Weckesser, E. (NDR)*: Analýza vědomí a efektivnost propagandy; *Vacek, L. (ČSSR)*: Diferenciace propagandistického vlivu a výzkum efektivnosti propagandy; *Krzyzstofek, K. (PLR)*: Problémy efektivnosti socialistické zahraničně politické propagandy ve světle vědeckého výzkumu a potřeb praxe; *Mjagmara, N. (MoLR)*: Význam sociologických výzkumů při zvyšování efektivnosti ideově výchovné práce mezi venkovským obyvatelstvem v MoLR; *Vičev, V.*: Sociální kontakt jako sociologický problém; *Draganov, M.*: Sociální psychologie a ostatní společenské vědy; *Kalajkov, I.*: Sociální skutečnost a akcelerace.